

เศรษฐศาสตร์แนวพุทธเพื่อสังคมที่ยั่งยืน Buddhist Economics for Sustainable Society

พระครูปริมาณรักษ์ รศ.ดร.

ผศ.ดร.ภัทรพล ใจเย็น

ผศ.เดช ชูจันทร์¹

บทคัดย่อ

การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในยุคโลกาภิวัตน์ทำให้เกิดปัญหามากมายเช่น ความยากจน การกระจายรายได้ที่ไม่เป็นทำ และทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่แย่ลง ดังนั้นจำเป็นต้องอาศัยหลักธรรมของพระพุทธองค์ในการบริหารจัดการ โดยใช้หลักธรรมที่เกี่ยวข้องด้านเศรษฐกิจที่เรียกว่าพุทธเศรษฐศาสตร์หรือเศรษฐศาสตร์แนวพุทธ ทำให้เกิดความเชื่อได้อย่างมั่นใจว่า คนในสังคมในยุคโลกาภิวัตน์เช่นในปัจจุบัน จะมีความสุขและอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนตลอดไป

Abstract

Social and Economic Development in the globalization age has many problems such as the poverty, income disparity, and the poor life quality of the people. Therefore, must use the principle of Buddhaddhamma of Lord Buddha for management that uses the principle of Buddhaddhamma about economy called as Buddhist Economy makes the confident that the people in the society in the globalization at the present have the happiness , security and sustainability.

บทนำ

การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของโลกดำเนินมาเรื่อยมาภายใต้แนวคิดระบบเศรษฐกิจทุนนิยมได้เกิดขึ้นมาตั้งแต่เมื่อ 600 ปีก่อนในท่ามกลางการมาพบกันระหว่างเครือข่ายอารยธรรมของยุโรป เอเชียและทวีปใหม่คืออเมริกา ในศตวรรษที่ 14 การขยายขอบเขตพรมแดนในเชิงพื้นที่ของระบบทุนนิยมโลกตั้งแต่ศตวรรษที่ 14 ในรูปของลัทธิการล่าอาณานิคม และได้มาถึงปลายศตวรรษที่ 18 แนวคิดของทุนนิยมได้แพร่ไปทั่วโลกคือตั้งแต่ปี ค.ศ. 1776 คือไม่น้อยกว่า 237 ปีภายใต้แนวคิดของนักเศรษฐศาสตร์ผู้ยิ่งใหญ่ของโลก คือ อדם สมิท บิดาแห่งเศรษฐศาสตร์โลกนี้เอง เป็นที่แน่นอนว่าโลกนี้ได้พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมให้เกิดความรุ่งโรจน์(จำแลง)มาสู่มนุษยชาติอย่างรวดเร็วภายใต้การนำของประเทศอังกฤษ จนกระทั่งมาถึงทางตันในตอนต้นศตวรรษที่ 20 เกิดการปฏิวัติในรัสเซีย และเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 และเกิดการปฏิวัติกอบกู้เอกราชในประเทศต่าง ๆ ที่เคยตกเป็นอาณานิคมมาก่อน จึงกล่าวได้ว่าในช่วงครึ่งแรกของศตวรรษที่ 20 คือจุดเริ่มต้นวิกฤติการณ์ทั่วทั้งระบบอย่างแท้จริงครั้งแรกของโลกทุนนิยม ระบบทุนนิยมจึงได้พยายามฝ่าทางตันด้วยการหันไปมุ่งขยายพรมแดนของทุนนิยมโดยเฉพาะช่วงกลาง ๆ ศตวรรษที่ 20 คือหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 คือ ค.ศ. 1945 เป็นต้นมาโลกทุนนิยมภายใต้การนำของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ขยายอิทธิพลทั้งทางด้านการเมือง และเศรษฐกิจ ด้วยการกระตุ้นการบริโภคของมวลชนจึงได้กลายเป็นแนวทางหลักในการขับเคลื่อนของระบบทุนนิยม แล้วกระตุ้นความโลภความ

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรเศรษฐศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มจร

ทะยานอยากของมวลชนแบบสุด ๆ เพื่อบริโภคสินค้าที่ผลิตออกมาตอบสนองความต้องการความทะยานอยากของมนุษย์

จนกระทั่งถึงทศวรรษที่ 1980 โลกทุนนิยมเริ่มถึงทางตันอีกครั้ง จึงต้องใช้ การแก่งกำไร กับการเล่นเกมเงินตรา จึงนำมาสู่การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วจนทำให้เกิดเศรษฐกิจฟองสบู่คือเศรษฐกิจโตแบบภาพลวงตาเพราะเป็นการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ไม่ยั่งยืน ซึ่งก็ได้เกิดขึ้นในหลาย ๆ ประเทศในโลกนี้เช่นในประเทศญี่ปุ่นเกิดวิกฤติเศรษฐกิจขึ้นในปี 1980 เป็นเหตุให้เศรษฐกิจของประเทศญี่ปุ่นตกต่ำและถดถอยซึมลึกเรื่อยมาจนถึงในปัจจุบัน และประเทศไทยเองก็เผชิญกับภาวะเศรษฐกิจตกต่ำอย่างรุนแรง ในปี 1997 ที่รู้จักกันในนามโรคต้มยำกุ้ง(Tomyamkoong Disease) จนเป็นหนี้เป็นสินมาจนถึงทุกวันนี้ซึ่งรัฐบาลต้องจ่ายดอกเบี้ย ซึ่งเกิดจากหนี้ในปี 1997 ถึงปีละ 60000 ล้านบาท ของวงเงินหนี้สินถึง 1.4 ล้านล้านบาท และต้นคริสต์ศตวรรษที่ 21 เกิดวิกฤติแฮมเบอร์เกอร์(Hamburger Crisis)ขึ้นในประเทศอเมริกาจนมีผลกระทบจนถึงทุกวันนี้โดยเฉพาะการว่างงานของคนอเมริกันในปัจจุบันมีถึง 9 เปอร์เซ็นต์และต้องอัดฉีดเงินโดยพิมพ์เงินเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาจำนวนมหาศาล ภาวะวิกฤติเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกา ก่อให้เกิดโดมิโน เอฟเฟคต์(Domino Effects) นำไปสู่ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ และ ลูกลามไปถึงสหภาพยุโรป จนนำไปสู่วิกฤติเศรษฐกิจของประเทศยุโรป(Europe Economic Crisis)ในปัจจุบัน ในหลาย ๆ ประเทศเช่น โปรตุเกส สเปน ตุรกี กรีซ เป็นต้น และลูกลามไปทั่วยุโรปหนักบ้าง เบาบาง เป็นไปตามความแข็งแกร่งของภาวะเศรษฐกิจภายในประเทศนั้น ๆ เช่น เยอรมัน เศรษฐกิจอันดับ 1 ของยุโรปได้รับผลกระทบน้อยกว่าประเทศอื่น ๆ ในกลุ่มอียู(European Union)แต่ก็ต้องช่วยเหลือประเทศอื่น ๆ ส่วนประเทศที่เหลือนในสหภาพยุโรปจากทั้งหมด 27 ประเทศได้รับผลกระทบทั่วหน้ากันทุกประเทศ แต่ ณ ปัจจุบันนี้ สิ่งในโลกกลัวมากที่สุดคือกลัวเศรษฐกิจของประเทศจีนจะล่มสลายเฉกเช่นเดียวกันกับประเทศญี่ปุ่นและประเทศไทยในอดีตที่ผ่านมา รวมถึงประเทศสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรปในปัจจุบัน เพราะจีนเองก็รับระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมมาใช้ในการพัฒนาประเทศในปี 1980 ทำให้เศรษฐกิจของประเทศจีนเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว จากการเป็นประเทศที่ได้ชื่อว่ามังกรที่หลับใหล มาเป็นมังกรอันรุ่งโรจน์ และเป็นประเทศที่มีเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับสองของโลกรองจากประเทศสหรัฐอเมริกาอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งอดีตผู้นำประเทศจีนที่ยิ่งใหญ่ที่นำการเปลี่ยนแปลงมาสู่ประเทศจีนคือท่านประธานเหมาเจ๋อตุง ได้ทำการพยากรณ์ไว้ก่อนที่จะท่านจะถึงการอสัญกรรม ว่าภายในปี 2050 ประเทศจีนจะกลายเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว และนักเศรษฐศาสตร์ในปัจจุบันจำนวนมากเชื่อว่าภายใน 15 ปีต่อจากนี้ ประเทศจีนจะก้าวเป็นประเทศที่มีเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับหนึ่งของโลกแทนประเทศสหรัฐอเมริกา หากประเทศสหรัฐอเมริกายังมีภาวะเศรษฐกิจเช่นในปัจจุบันและยังใช้นโยบายเน้นการใช้ทหารนำการเมืองเพื่อการรักษาสันติภาพในโลก ซึ่งด้วยเหตุผลนี้เองสหรัฐอเมริกาก็จะต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก

แต่ถึงอย่างไรก็ตาม โลกเริ่มหวั่นไหวแล้วว่า ประเทศจีนอาจจะไม่ได้ไปสู่ที่ฝันคือการเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วและเป็นประเทศที่มีเศรษฐกิจอันดับหนึ่งของโลก เพราะโลกทุนนิยมมีลักษณะอยู่อย่างหนึ่งคือ Stagnation State คือในที่สุดก็เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำอย่างรุนแรง อย่างที่ประเทศทั้งหลายได้เผชิญมาแล้วและกำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบัน อย่างเช่น ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป ซึ่งนำไปสู่การถดถอยของเศรษฐกิจโลกอย่างที่เรากำลังเห็นอยู่ในขณะนี้ และการว่างงานก็อยู่ในระดับสูง เมื่อเป็นเช่นนี้ จะเห็นได้ว่าการพัฒนาของมนุษยชาติในโลกทุนนิยมนี้ ไม่มีความยั่งยืนสถาพร ที่เห็นได้ชัดเจนว่าประเทศญี่ปุ่นเคยมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูงมาก ๆ และมีขนาดเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับสองของโลก แต่ปัจจุบันเศรษฐกิจของญี่ปุ่นซบเซามาไม่น้อยกว่า 15 ปี รวมถึงประเทศไทยเรา เศรษฐกิจก็ซบเซามาไม่น้อยกว่า 15 ปีคือตั้งแต่กลางปี 2539 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน รวมถึงกลุ่มประเทศ ASEAN ทั้ง 10 ประเทศที่จะรวมเป็น AEC ในปี 2558 เราจะมีใจได้อย่างไรว่า 4 ประเทศที่อ่อนแอทางเศรษฐกิจ เช่น ลาว กัมพูชา เมียนมาร์ รวมถึงเวียดนามจะไม่ได้รับผลกระทบจากการพัฒนาไปสู่ AEC เพราะประเทศเหล่านี้ยังอ่อนแอที่จะแข่งขันกับประเทศที่

เจริญกว่าอย่างสิงคโปร์ บรูไน มาเลเซีย รวมถึงกลุ่มประเทศ TIP คือ ไทย อินโดนีเซีย และ ฟิลิปปินส์ โลกทุนนิยมได้ทำให้เราเห็นเหตุการณ์วิกฤตเศรษฐกิจของสหภาพยุโรปในปัจจุบันเพราะประเทศที่อ่อนแอกว่าจะเสียเปรียบ เช่น กรีซ สเปน เป็นต้น และในที่สุดประเทศที่อ่อนแอในกลุ่ม ASEAN ก็จะมีลักษณะเช่นเดียวกับประเทศในสหภาพยุโรปทั้งหลาย ถ้าหากไม่แสวงหาการพัฒนาที่ยั่งยืน

ดังนั้น การพัฒนาในปัจจุบัน ทำให้ได้เห็นปัญหาและเกิดปัญหาหลาย ๆ ประการ เพราะการพัฒนาแบบโลกทุนนิยมโดยอาศัยทุนคือเงินตราและกำไรเป็นที่หมายและนำเอาการกระตุ้นความทะยานอยากและบุกเบิกพรมแดนแห่งกิเลสของมนุษย์ และความทะยานอยากของมนุษย์จึงกว้างออกไปอย่างไม่มีขอบเขตจำกัดในรูปของการกระตุ้นความอยากในการบริโภคสินค้าของมนุษย์ชาติเพื่อสนองกิเลสตัณหาของมนุษย์ที่มีไม่จำกัดนั้นนำไปสู่ความไม่ยั่งยืน เพราะประเทศที่พัฒนาแล้วเช่นในสหภาพยุโรป รวมถึงสหรัฐอเมริกา ก็เผชิญกับปัญหาเหล่านี้ทั้ง ๆ ประเทศเหล่านี้ได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว มีความแข็งแกร่งของเศรษฐกิจมากมายเมื่อเทียบกับกลุ่มประเทศ ASEAN รวมถึงประเทศไทยด้วย จึงเป็นที่สงสัยและไม่มั่นใจว่าในอนาคตจะเกิดความไม่ยั่งยืนในการดำรงชีวิตของมนุษยชาติรวมถึงการพัฒนาเป็นแน่แท้ เพราะองค์กรหลายองค์ของโลกเช่น World Bank และ IMF ได้ประกาศเตือนแล้วว่า อนาคตอันใกล้มนุษยชาติจะขาดแคลนความมั่นคงทางด้านอาหารรวมถึงพลังงาน ด้วย เมื่อเป็นเช่นนั้น การพัฒนาของมนุษย์จะยั่งยืนได้อย่างไรหรือเราจะอยู่ท่ามกลางความเสี่ยงและไม่แน่นอนของสภาวะเศรษฐกิจและสังคมอย่างเช่นปัจจุบัน

เมื่อโลกทุนนิยมมีการพัฒนาเศรษฐกิจไม่ยั่งยืนและนำความรุ่งโรจน์แบบจำแลงมาสู่มนุษย์เรา เราเองก็ต้องจำเป็นแสวงหาการพัฒนาที่ยั่งยืนที่มนุษย์สามารถอยู่ได้อย่างมั่นคงและปลอดภัยในทุกด้าน ไม่แกว่งขึ้นลงตามภาวะโลกทุนนิยมอย่างเช่นที่ผ่านมา แนวทางหนึ่งที่คุณเขียนบทความนี้เชื่ออย่างไม่ต้องสงสัยคือแนวทางของพระพุทธองค์ ที่ได้เผยแผ่พระธรรมเพื่อให้มนุษย์ในโลกได้อยู่ดีกินดีอย่างยั่งยืนที่เราเรียกกันว่า เศรษฐศาสตร์แนวพุทธหรือมัชฌิมาเศรษฐศาสตร์ สามารถจะช่วยแก้ปัญหาความการพัฒนาเศรษฐกิจให้ไปสู่ความยั่งยืนได้โดยอาศัยแนวทางที่เรียกว่าพุทธวิธี รวมถึงหลักธรรมที่จะนำไปสู่ความเป็นอยู่ที่ยั่งยืนได้ ดังต่อไปนี้

ลักษณะของพุทธเศรษฐกิจหรือหลักเศรษฐกิจแนวพุทธ

หลักเศรษฐกิจตามแนวทางของพระพุทธศาสนานั้น เป็นเศรษฐกิจมัชฌิมา คือการได้คุณภาพชีวิตหรืออยู่ที่หลัก มัชฌิมาปฏิปทา ข้อปฏิบัติสายกลาง และหลัก โขणे มัญญุตยutta ความรู้จักพอประมาณในการบริโภค ดังที่ ท่านพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) ได้กล่าวแสดงปาฐกถาธรรม เรื่องเศรษฐศาสตร์แนวพุทธ ความว่า เศรษฐศาสตร์แนวพุทธมีลักษณะเป็นสายกลาง เรียกว่าเศรษฐศาสตร์สายกลาง หรือเศรษฐศาสตร์มัชฌิมาปฏิปทา เพราะว่ามีมรรคคือทางของพุทธศาสนาเป็นทางที่เป็นสัมมาคือทางถูกต้อง เช่น สัมมาอาชีวะ คือเลี้ยงชีพที่ถูกต้อง โดยถูกต้องก็คือทำให้เกิดความพอดี ความเป็นมัชฌิมาหรือสายกลาง ก็คือความพอดีนั่นเอง

เมื่อมีสัมมาอาชีวะ ก็ต้องมีมิจฉาอาชีวะ สัมมาอาชีวะคือพฤติกรรมทางเศรษฐกิจที่ถูกต้อง มิจฉาอาชีวะ คือพฤติกรรมทางเศรษฐกิจที่ผิดพลาด ดังนั้นเศรษฐกิจที่ถูกต้องเป็นสัมมา ก็คือเศรษฐกิจแบบสายกลางหรือเศรษฐกิจแบบมัชฌิมาปฏิปทา ในทางพระพุทธศาสนาจะมีข้อปฏิบัติที่เต็มไปด้วยเรื่องทางสายกลาง ความพอดี มัตตัญญุตตา ความรู้จักประมาณ รู้จักพอดี เต็มไปหมด ตลอดจนสมตา หรือสมดุลหรือดุลยภาพ

ความเป็นมัชฌิมาหรือความพอดี คือจุดที่คุณภาพชีวิตกับความพึงพอใจมาบรรจบกัน หมายถึง การได้รับความพึงพอใจด้วยการตอบสนองความต้องการคุณภาพชีวิต

การบริโภคเป็นจุดหมายสูงสุดของเศรษฐกิจ ในทางเศรษฐศาสตร์ การบริโภคหมายถึงการใช้สินค้าและบริการบำบัดความต้องการ ซึ่งทำให้เกิดความพึงพอใจสูงสุด แต่ทางพระพุทธศาสนา การบริโภคสินค้าคือการใช้สินค้าและบริการบำบัดความต้องการ ซึ่งทำให้ได้รับความพึงพอใจโดยมีคุณภาพชีวิตเกิดขึ้น บริโภคเมื่อไรก็เกิดคุณภาพชีวิตขึ้นเมื่อนั้น เป็นการบริโภคที่สำเร็จผล ถ้าบริโภคเฉย ๆ ได้รับความพึงพอใจเพียงอย่างเดียว

ไม่ถือว่าเป็นเศรษฐศาสตร์แนวพุทธ เพราะไม่รู้จักเหตุผลของการบริโภค เมื่อบริโภคไป ได้รับความถึงพอใจหลงเพลินไป ก็เท่านั้น เพราะลักษณะของความถึงพอใจ อาจเกิดโทษแก่ชีวิตของตนเองได้ ซึ่งเรียกว่าทำให้เสียคุณภาพชีวิต ส่วนการบริโภคที่ได้คุณภาพชีวิตย่อมเป็นฐานสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ต่อไปคือทำให้ชีวิตมีความดีงามยิ่งขึ้นไป

จุดสำคัญของเศรษฐศาสตร์อยู่ที่การบริโภค ดังนั้นเศรษฐศาสตร์ตามแนวพุทธจึงปรากฏตัวในหลักที่เรียกว่า โภชนะ มัตตัญญูตา ความรู้จักประมาณในการบริโภค ความรู้จักประมาณ คือความรู้จักพอดี ความพอประมาณก็คือความพอดี

ส่วนหลักสัมมาอาชีวะคือการทำอาชีพที่ถูกต้อง มิใช่อาชีพที่ผิด ไม่ผลิตหรือค้าสิ่งผิด ๆ อย่างที่พระพุทธองค์ทรงห้ามอุบาสกอุบาสิกาไม่ให้ขายไว้ 5 อย่าง ในอังคุตตรนิกาย ปัญจกนิบาติ(พระไตรปิฎกเล่มที่ 22) ว่า

1. สัตตวณิชชา ห้ามขายอาวุธยุทโธปกรณ์
2. สัตตวณิชชา ห้ามขายมนุษย์
3. มังสวณิชชา ห้ามค้าขายเนื้อสัตว์
4. มัชชวณิชชา ห้ามค้าขายน้ำเมา สิ่งเสพติด
5. วิสวณิชชา ห้ามค้าขายยาพิษ

หลักการแบ่งปันทรัพย์ตามแนวพุทธ

ในปัญจกนิบาต อังคุตตรนิกาย(พระไตรปิฎกเล่มที่ 22) พระพุทธองค์ได้ทรงแสดงถึงอริยสาวก เมื่อได้ทรัพย์แล้วควรแบ่งปันทรัพย์ 5 ส่วน คือ

1. เลี้ยงตัวเอง มารดาบิดา บุตรภรรยา และคนในปกครองให้เป็นสุข
2. บำรุงมิตรสหายและผู้ร่วมกิจการงานให้เป็นสุข
3. ใช้ป้องกันภัยอันตราย
4. ทำพลีคือสงเคราะห์ 5 อย่าง คือญาติพลี สงเคราะห์ญาติ , อดิธิพลี ต้อนรับแขก, ปุพพเพตพลี ทำบุญอุทิศผู้ล่วงลับ, ราชพลี เสียภาษีอากร, เทวตพลี ทำบุญอุทิศเทวดา
5. อุปลัมภ์บำรุงสมณพราหมณ์ผู้ประพฤติปฏิบัติชอบ

หลักธรรมส่งเสริมความขยันอดสาหะหมั่นเพียรตามแนวพุทธ

หลักธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จในหน้าที่การงาน คือ หลักอิทธิบาท 4 ซึ่งประกอบด้วย

1. ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น
2. วิริยะ ความเพียรประกอบสิ่งนั้น
3. จิตตะ เอาใจใส่ในงานสิ่งนั้น
4. วิมังสา หมั่นตรองพิจารณาหาเหตุผลในสิ่งนั้น

หลักการเก็บรักษาทรัพย์ตามแนวพุทธ

หลักการเก็บรักษาทรัพย์ เรียกตามภาษาธรรมะว่า อารักขสัมปทา ความถึงพร้อมด้วยการรักษา หมายถึงการรู้จักคุ้มครองเก็บรักษาโภคทรัพย์ที่ตนได้ทำไว้ด้วยความขยันหมั่นเพียรโดยชอบธรรมด้วยกำลังแรงงานของตนไม่ให้เป็นอันตรายสูญหายโดยมิใช่เหตุ ดังที่พระพุทธองค์ได้ทรงแสดงความหมายไว้ในคัมภีร์อังคุตตรนิกาย อฎฐกนิบาต (พระไตรปิฎกเล่มที่ 23)ว่า

“อารักขสัมปทา คือ กุลบุตรมีโภคทรัพย์ที่หามาได้ด้วยความขยันหมั่นเพียร สังสมไว้ด้วยกำลังแขนอย่างอาบเหงื่อต่างน้ำ เป็นของชอบธรรมได้มาโดยชอบธรรม เขาจัดการรักษาคุ้มครองโภคทรัพย์เหล่านั้น โดยพิจารณาว่า ทำอย่างไร พระราชาผู้นำประเทศจะไม่พึงริบโคะเหล่านี้ของเราเสีย พวกโจรไม่พึงลักไปเสีย ไฟไม่พึงไหมเสีย น้ำไม่พึงพัดพาไปเสีย ทายาทที่โหดร้ายจะไม่พึงเอาไปเสีย ” นี้เรียกว่า อารักขสัมปทา

กล่าวในเชิงปฏิบัติของอารักขสัมปทา คือ

1. การใช้ทรัพย์สินให้เป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตอย่างถูกต้อง
2. การเก็บออมรักษาทรัพย์สินไว้เพื่อเป็นประโยชน์ในกาลข้างหน้า
3. การประหยัด การกระหมัดกระหม่อม การเก็บเล็กผสมน้อยเพื่อเป็นทุนก้อนใหญ่

หลักการลงทุนหรือใช้จ่ายทรัพย์สินตามแนวพุทธ

คนมีปัญหาเมื่อขยันทำงานเก็บออมทรัพย์สินตั้งฝั่งเก็บรวมน้ำหวานและเกสร จนมีทรัพย์สินก้อนขึ้นตั้งจอมปลวก ควรรู้จักใช้จ่ายเพื่อการลงทุนหรือใช้จ่ายทรัพย์สินโดยกำหนดแผนการใช้จ่ายไว้เป็น 4 ส่วน เรียกว่า โภควิภาค 4 ตามที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ในสังคาลสูตร ที่มคทาย ปกฏวรรค (พระไตรปิฎกเล่มที่ 11) ไว้ดังนี้

1. เอน โภค ญูเชยย ส่วนที่หนึ่ง ใช้จ่ายเลี้ยงตนเอง เลี้ยงครอบครัว ดูแลคนที่เกี่ยวข้อง และทำสาธารณประโยชน์

2. ทวีทิ กมม โยเชย ส่วนสอง ใช้เป็นทุนประกอบกิจการอาชีพ

3. จตตถน นิสาเปย อีกส่วน เก็บไว้เป็นหลักประกันชีวิตและกิจการคราวจำเป็น

หลักการแบ่งทรัพย์สินดังกล่าวนี้ สามารถแบ่งส่วนที่ง่ายต่อการเข้าใจดังนี้ สมมติว่าเรามีรายได้ต่อเดือนเท่ากับ 10000 บาท ควรจัดสรรแบ่ง

หนึ่งส่วน เท่ากับ 2500 บาท สำหรับใช้จ่ายในปัจจุบัน

สองส่วน เท่ากับ 5000 บาท สำหรับการลงทุนประกอบอาชีพ

อีกหนึ่งส่วน เท่ากับ 2500 บาท สำหรับเก็บไว้ในยามฉุกเฉิน

ถ้าทำได้ ก็เชื่อว่าใช้จ่ายทรัพย์สินเป็น จะทำให้ทรัพย์สินงอกเงยยิ่งขึ้น และในคัมภีร์อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต (พระไตรปิฎกเล่มที่ 21) พระพุทธองค์ได้ทรงแสดงหลักธรรมสำหรับดำรงความมั่งคั่งของตระกูลให้ยั่งยืนไว้ 4 ประการ ดังนี้

1. นัฏฐเคเวสนา ของหายของหมด รู้จักหามาไว้
2. ชินณปฏิสังขรณา ของเก่าชำรุด รู้จักบูรณะซ่อมแซม
3. ปริมิตปานโภชนา รู้จักประมาณในการกิน การใช้
4. อธิปจจสิลวันตสถาปนา ตั้งหญิงหรือชายมีศีลธรรมเป็นพ่อบ้านแม่เรือน

สรุป การทำการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมรวมถึงชีวิตตัวเอง ถ้าอาศัยหลักธรรมของพระพุทธองค์ในการบริหารจัดการ โดยอาศัยหลักธรรมที่เกี่ยวข้องด้านเศรษฐกิจที่เรียกว่าพุทธเศรษฐศาสตร์หรือเศรษฐศาสตร์แนวพุทธ ดังที่นำมากล่าวไว้ข้างต้นโดยย่อ ก็เชื่อได้อย่างมั่นใจว่า คนในสังคมในยุคโลกาภิวัตน์เช่นในปัจจุบัน จะมีความสุขและอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนตลอดไป

บรรณานุกรม

กรมการศาสนา. พระไตรปิฎกฉบับสังคายนา ในพระบรมราชูปถัมภ์, กรุงเทพมหานคร, โรงพิมพ์การศาสนา, 2530.
พระธรรมปิฎก. เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ, พิมพ์ครั้งที่ 5, กรุงเทพมหานคร, สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง, 2545
พระมหาดรณรงค์ จิตตโสภณ. หลักธรรมสำหรับพัฒนาเศรษฐกิจ, กรมการศาสนาจัดพิมพ์เผยแพร่, กรุงเทพมหานคร, โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2527.

แก้ว ขิตตะขบ. พุทธธรรมเพื่อการเสริมเศรษฐกิจ, กรุงเทพมหานคร, โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2550

สุวินัย ภรณวลัย. เศรษฐกิจพอเพียง, กรุงเทพมหานคร, สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541.

เอกนิติ นิติทัณฑ์ประภาศ. โดมิโน เอฟเฟกต์, กรุงเทพมหานคร, สำนักพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ, 2552.

รายงานสืบเนื่องจากการประชุม งานประชุมวิชาการระดับชาติ

MCU CONGRESS II

“คุณภาพอุดมศึกษาไทยในยุค

THAILAND 4.0”

30 เมษายน 2561

ณ ห้องเธียร์เตอร์ B คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลลำไทร อำเภอยางน้อย

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา